

Eesti riigi-ametid

Riigi-kogu peab tegema otsuseid, mis kaitseksid inim-õigusi.

Ministeeriumid peavad rohkem suhtlema inimeste, vaba-ühenduste ja organisatsioonidega, kes kaitsevad inim-õigusi.

Õigus-abi peab olema kõigile kätte-saadav.

Kohtunikud, advokaadid ja juristid peavad olema õiglasel, tegema oma tööd ausalt ja kaitsema inimeste õigusi.

Ametnikud tohivad vaadata inimeste isiklike andmeid ainult siis, kui see on nende töö-ülesanne ja kui seda lubab seadus.

Uued seadused peavad olema kõikide huvides, mitte vaid üksikute äri-meeste huvides.

Uued maksud ei tohi olla liiga suured: vaesemad ja haavatavamad inimesed ei tohi maksude pärast kannatada.

Valimised

Eesti inimesed saavad valida

- Riigi-kogu liikmeid (iga 4 aasta järel, viimati 2023. aastal)
- linna või valla voli-kogu liikmeid (iga 4 aasta järel, viimati 2025. aastal)
- Euroopa Parlamendi liikmeid (iga 5 aasta järel, viimati 2024. aastal)

Eestis ei tohi valimas käia:

- inimesed, kes on vanglas
- inimesed, kellel on eest-koste.

Inim-õiguste keskus ütleb: Valimas peavad saama käia ka need, kellel on eest-koste ja kes kannavad vanglas kergemat karistust.

Vale-uudised

Eestis on sõna-vabadus.

See tähendab: iga-ühel on õigus oma arvamust avaldada.

Sõna-vabadus lõpeb seal, kus algab vaenu-kõne.

See tähendab: oma arvamust võib avaldada, kui see pole teiste suhtes vaenulik, valelik või kuri.

Internetis levib palju vale-uudiseid.

Paljud riigid võitlevad vale-uudiste vastu, ka Eesti.

Seda võitlust tuleb pidada ette-vaatlikult, sest mõni-kord ei olegi tegemist vale-uudisega, vaid lihtsalt teist-moodi arvamusega.

Mõned vale-uudised on tehtud tehis-aru poolt.

Need on väga päris uudiste moodi, aga tegelikult on valed.

Tehis-aru ei tohi liiga palju usaldada.

Kõiki uudiseid tuleb lugeda hoolikalt ja mõttega, ei tohi uskuda kõike, mida kuuled või loed.

LGBTIQ

Tavaliselt on suhe mehe ja naise vahel, nad armastavad teine-teist, loovad pere ja saavad lapsi.

Kõik inimesed ei tunne nii, mõnedel inimestel on teist-sugune seksuaalne sättumus.

seksuaalne sättumus – seksuaalne külgetõmme meeste, naiste või mõlema soo vastu

- Mõned mehed armastavad mehi. Neid nimetatakse: geid.
- Mõned naised armastavad naisi. Neid nimetatakse: lesbid.
- Mõned inimesed armastavad nii naisi kui ka mehi. Neid nimetatakse: bi-seksuaalid.
- Mõned mehed tunnevad, et nad on tegelikult naised.
- Mõned naised tunnevad, et nad on tegelikult mehed.
- Mõned inimesed tunnevad, et nad ei ole ei naised ega mehed.

Inimesi, kellel on teist-moodi seksuaalne sättumus, nimetatakse: LGBTIQ inimesed.

Neid inimesi ei tohi hukka mõista, narrida ega sõimata.

Kokku-võte:

Praegu on inim-õiguste olu-kord Eestis päris hea, kuid tuleb seda olu-korda jälgida ning seista selle eest, et see ei läheks halvemaks.

INIMÕIGUSTE
KESKUS

Inim-õigused Eestis 2026

Voldik lihtsas keeles

Toimetamine lihtsasse keelde: Vaimupuu MTÜ

Loe lähemalt: www.inimoigused.ee

Igal inimesel on õigus:

- elada turvalist elu,
- vabalt ringi liikuda,
- avaldada oma arvamust,
- õppida, töötada ja puhata,
- abielluda,
- valimas käia,
- rääkida oma ema-keeles,
- saada abi ja kaitset, kui vaja.

Neid õigusi nimetatakse: **inim-õigused**.

Inim-õigused on kõikidel inimestel.

Pole vahet,

- missugune on inimese rahvus või naha-värv,
- mida ta usub või maa-ilma asjadest arvab,
- mis soost ta on,
- kui vana ta on,
- kas tal on mõni puue või haigus,
- kas ta on rikas või vaene.

Inim-õigused on kirjas Eesti põhi-seaduses.

Inim-õigusi kaitsevad ka rahvus-vahelised kokku-lepped ehk lepingud riikide vahel.

Näiteks: *Euroopa inim-õiguste konventsioon*.

Eesti riik peab nende seadustega arvestama ja inim-õigusi austama.

Inim-õiguste keskus

Inim-õiguste keskus töötab inimesed, kes töötavad selle nimel, et kõik inimesed austaksid inim-õigusi, alati ja igal pool.

Sellest voldikust saad teada, mis võiks inim-õiguste keskuse arvates Eestis paremini olla.

Meele-avaldused

Meele-avaldused on üritused, kuhu kogunevad inimesed tavaliselt siis, kui neile ei meeldi valitsuse otsused või nad tahavad kellelegi oma toetust näidata.

Inimestel on õigus korraldada meele-avaldusi ja meele-avaldustel osaleda.

Eesti politseinikud on kiusanud meele-avaldajaid, ajanud neid laiali ja teinud neile trahve.

See ei sobi inim-õigustega.

Politsei ei tohi meele-avaldajaid eba-seaduslikult kiusata ega karistada.

Vaenu-kõne

Inim-õiguste keskus soovib, et Eestis oleks vaenu-kõne seadus.

vaenu-kõne – vaenulik ja kuri jutt mingi inimeste grupi kohta

Vaenu-kõne seaduse järgi saaks karistada kõiki, kes ütlevad mingi inimeste grupi kohta väga halvasti ning kutsuvad ka teisi inimesi seda gruppi vihkama ja neile haiget tegema.

Võrdne kohtlemine

Inim-õiguste keskus soovib, et Eesti võrdse kohtlemise seadus oleks parem.

Võrdne kohtlemine tähendab, et kõikidesse inimestesse tuleb suhtuda võrdselt ja ühte-moodi, kõigil peavad olema sarnased võimalused.

Võrdsest kohtlemisest tuleb rohkem avalikult rääkida, näiteks televiisoris ja raadios.

Usk

Igal inimesel on õigus uskuda seda, mis tema südame järgi on õige ja õiglane.

Usklikesse inimestesse ei tohi suhtuda halvasti, kui nende usu-juht elab vaenulikul maal.

Inimesi tohib karistada ainult siis, kui nad on midagi kurja teinud ja see kuri-tegu on tõestatud.

Eri-hoole-kanne

Pea-aegu pooled Eesti puuetega inimestest elavad liiga vaeselt.

Inim-õiguste keskus ütleb: see ei ole õige ega õiglane.

Hoolde-kodusid peab rohkem olema, sest meil on palju inimesi, kes üksinda hakkama ei saa.

Näiteks: *inimesed, kellel on raske haigus või puue või kes on vanadusest nõrgad*.

Hoolde-kodudes peab olema turvaline elada.

Hoolde-kodude töötajad peavad elanikke kaitsma, mitte neid ära kasutama.

Rahvus-vahelised seadused

Rahvus-vahelised seadused on sellised seadused, mille järgi käituvad paljud riigid.

Inim-õiguste keskus ütleb: Eesti seadused peavad sobima rahvus-vaheliste seadustega.

Näiteks:

- *naiste-vastase vägi-valla seadus*,
- *nõus-oleku seadus*.

Naiste-vastase vägi-valla seadus kaitseb naisi, sest nad on haavatavamad.

haavatav – keegi, kes on teistest nõrgem ja õrnem, kes ei saa või ei julge oma õiguste eest seista ja keda on lihtne ära kasutada

Näiteks: *lapsed, puuetega inimesed*

Nõus-oleku seadus tähendab, et mitte kellegagi ei tohi seksida, kui pole enne küsinud, kas ta on nõus.

Seksi-suhted peavad olema vaba-tahtlikud, mitte kedagi ei tohi seksima sundida.